

BÀI 3: TRANH TĨNH VẬT CHẤT LIỆU CHÌ, THAN — TIẾT 13+14+15+16

Nội dung: Bài ôn tập — Hệ thống hóa kiến thức và đánh giá quá trình học

I. MỤC TIÊU

1. Về kiến thức

- Hệ thống hóa khái niệm, đặc điểm và chất liệu của tranh tĩnh vật.
- Ghi nhớ quy trình 5 bước; hiểu vai trò của bố cục, hình khối, sắc độ đậm-nhạt, ánh sáng, bóng đổ và luật xa-gần.
- Vận dụng kiến thức để phân tích tranh và nhận diện lỗi thường gặp.

2. Về năng lực

- Tự đánh giá kiến thức; giải quyết câu hỏi trắc nghiệm và tình huống mỹ thuật.
- Hợp tác, trao đổi và phản hồi; sử dụng nền tảng số để làm bài kiểm tra nếu có điều kiện.

3. Về phẩm chất

- Chủ động ôn tập, trung thực khi làm bài; trân trọng tác phẩm và ý kiến khác biệt.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU

1. Đối với giáo viên

- SGK, SGV, kế hoạch bài dạy; máy tính, máy chiếu/màn hình tương tác (nếu có).
- Tranh tĩnh vật chất liệu chì, than và một số tranh tĩnh vật chất liệu màu; video/hình ảnh học liệu số đáng tin cậy.
- Bài giảng PowerPoint/Canva; thiết bị kết nối Internet; Quizizz/Kahoot, Padlet hoặc công cụ tương đương khi điều kiện cho phép.
- Mẫu vật tĩnh vật, giấy vẽ, bút chì 2B/6B hoặc than, tẩy, gọt bút chì.

2. Đối với học sinh

- SGK, vở ghi; giấy vẽ, bút chì 2B/6B hoặc than vẽ, tẩy, gọt bút chì.
- Tranh ảnh/tư liệu sưu tầm; điện thoại thông minh hoặc máy tính bảng có kết nối Internet nếu điều kiện cho phép.

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

HOẠT ĐỘNG 1: KHỞI ĐỘNG

a. Mục tiêu: Gợi nhớ kiến thức đã học.

b. Nội dung: Trò chơi gọi nhanh từ khóa liên quan đến tranh tĩnh vật: đối tượng, bố cục, chất liệu, sắc độ, ánh sáng, bóng đổ, xa-gần.

c. Sản phẩm học tập: Các từ khóa và câu trả lời nhanh của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1. GV chuyển giao nhiệm vụ: Tổ chức trò chơi tiếp sức hoặc đám mây từ khóa; mỗi nhóm lần lượt nêu thuật ngữ và giải thích ngắn.

Bước 2. HS thực hiện nhiệm vụ: HS làm việc theo nhóm, ghi các từ khóa đã nhớ.

Bước 3. Báo cáo, thảo luận: Các nhóm trình bày; lớp bổ sung từ khóa còn thiếu.

Bước 4. Đánh giá: GV kết nối từ khóa thành sơ đồ kiến thức của bài học.

HOẠT ĐỘNG 2: KHÁM PHÁ

a. Mục tiêu: Hệ thống hóa kiến thức cốt lõi.

b. Nội dung: Ôn tập khái niệm tranh tĩnh vật; đặc điểm tranh chì/than; khác biệt với tranh màu; vai trò của sắp đặt, ánh sáng, hình khối và sắc độ.

c. Sản phẩm học tập: Sơ đồ tư duy/bảng tổng hợp kiến thức.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1. GV chuyển giao nhiệm vụ: Yêu cầu nhóm hoàn thành bảng gồm: khái niệm; đối tượng; chất liệu; ngôn ngữ tạo hình; cảm xúc/ý tưởng; quy trình vẽ.

Bước 2. HS thực hiện nhiệm vụ: HS sử dụng ghi chép, SGK và tranh minh họa để hoàn thành bảng; có thể thiết kế bằng Canva hoặc trên giấy.

Bước 3. Báo cáo, thảo luận: Các nhóm trình bày sơ đồ, bổ sung nội dung còn thiếu.

Bước 4. Đánh giá: GV chuẩn hóa: tranh tĩnh vật mô tả sự vật ở trạng thái tĩnh; chì/than nhấn mạnh sắc độ đậm-nhạt, sáng-tối, khối và bóng đổ.

HOẠT ĐỘNG 3: NHẬN BIẾT

a. Mục tiêu: Thông qua hoạt động, HS sẽ củng cố kiến thức về mỹ thuật

b. Nội dung: GV tổ chức cho HS làm bài tập trắc nghiệm.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời sau khi trao đổi, thảo luận trong nhóm về các nội dung.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV tổ chức game trắc nghiệm trên Quizizz/Kahoot.

- GV cung cấp mã phòng thi.

- Bộ câu hỏi trắc nghiệm:

Câu 1: Ngôn ngữ tạo hình cốt lõi nào được tranh tĩnh vật chất liệu chì, than tập trung lột tả sâu sắc nhất để tạo chiều sâu mảng khối ba chiều trên mặt phẳng giấy vẽ?

A. Hệ thống bảng sắc màu rực rỡ loang nhòe của màu bột, màu nước kỹ thuật số.

B. Trọng lượng đo đạc vật lý cơ học của tấm vóc sơn mài truyền thống.

C. Sự phân định sắc độ đậm - nhạt, tương quan mảng sáng/tối bóng đổ và luật phối cảnh xa gần.

D. Kỹ thuật khắc axit chìm rãnh sâu trên tấm nhựa mica chế bản đồ họa.

Câu 2: Thao tác kỹ thuật đan nét đầu tiên bắt buộc phải thực hiện trong chuỗi 5 bước vẽ bài thực hành tranh tĩnh vật tả thực học đường là gì?

A. Tẩy sạch toàn bộ các đường nét thẳng để bôi mịn diện xóp chì than.

B. Phác thảo bố cục hình dáng lớn, sắp xếp vị trí các sự vật bằng các đường nét thẳng đơn giản.

C. Quét một lớp dung môi keo pha nước lên bề mặt giấy để cố định hạt phân tán than.

D. Chụp ảnh lưu trữ tệp số hóa sản phẩm gửi lên drive lớp học trực tuyến.

Câu 3: Kỹ thuật cầm bút đặt thân bút nằm song song với bề mặt giấy vẽ (cầm bút giống tư thế cầm cọ vẽ tay) nhằm mục đích tạo ra hiệu ứng nét vẽ như thế nào?

A. Tạo ra những đường nét kỹ thuật nhỏ mảnh, ngắn bám chi tiết mảng nhỏ tinh xảo.

B. Làm rách hoàn toàn bề mặt giấy sợi bông xóp dày dặn.

C. Tạo ra các đường nét nét dài, khỏe khoắn, bản rộng, mảng xóp phóng khoáng đậm nhạt tùy lực cổ tay.

D. Tự động hóa quy trình dán nhãn thông tin bản quyền kỹ thuật số cho tác phẩm.

Câu 4: Điểm phân định cơ bản đặc trưng nhất của thể loại tranh tĩnh vật (Still Life Art) so với thể loại tranh phong cảnh nghệ thuật mỹ thuật là gì?

A. Chỉ được phép vẽ bằng chất liệu màu bột pha keo gốc nước truyền thống.

B. Bắt buộc phải có hình ảnh con người xuất hiện làm tiêu điểm mảng khối chính ở trung tâm.

C. Tập trung diễn tả mô tả vẻ đẹp thẩm mỹ của các sự vật đồ vật hằng ngày đặt ở trạng thái bất động tĩnh lặng trong góc nhìn cận cảnh hẹp.

D. Không bao giờ được phép trưng bày tác phẩm tại phòng bảo tàng mỹ thuật vật lý thực tế.

Câu 5: Sau khi hoàn thành một bài vẽ tĩnh vật chì than truyền thống xuất sắc trên giấy ở nhà, hành vi ứng dụng mỹ thuật số văn minh của học sinh là gì?

A. Tự ý xóa bỏ chữ ký của bạn học khác rồi đăng lên mạng xã hội của cá nhân mình.

B. Tiến hành chụp ảnh số hóa bức tranh sắc nét, sử dụng phần mềm đồ họa thiết kế dán nhãn thông tin có cấu trúc khoa học rồi đồng bộ dữ liệu lên Hồ sơ nghệ thuật điện tử (E-Portfolio) của lớp.

C. Mang vứt toàn bộ giấy vẽ bút chì vào sọt rác của nhà trường ngay lập tức.

D. Sử dụng cồn sát khuẩn để tẩy sạch các vệt đan nét đậm tối trên giấy vẽ tượng.

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS sử dụng thiết bị di động truy cập, hoàn thành bài tập trong thời gian 5 phút.

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động và đánh giá

- Hệ thống tự động chấm điểm và xếp hạng.

- GV chiếu bảng xếp hạng và chữa nhanh câu sai nhiều nhất.

Bước 4: Đánh giá kết quả, thực hiện nhiệm vụ học tập

- GV đánh giá, nhận xét, chuẩn kiến thức.

- GV kết thúc tiết học.

Câu 1	Câu 2	Câu 3	Câu 4	Câu 5
C	B	C	C	B

- GV sử dụng ứng dụng kenhhoctap.edu.vn để tham khảo và cho sinh làm trắc nghiệm online.

Link: [2.1.NC1a: Sử dụng được nhiều công nghệ số để tương tác (làm bài kiểm tra trực tuyến)]

HOẠT ĐỘNG 6: LUYỆN TẬP

a. Mục tiêu: Thông qua hoạt động, HS:

- Giúp HS nắm vững kiến thức, kỹ năng về tranh chất liệu chì, than.
- Sử dụng chất liệu chì hoặc than để diễn tả lại một vật mẫu tĩnh vật có sẵn

b. Nội dung: Thực hiện một bức tranh diễn tả đồ vật có sẵn

c. Sản phẩm: Tranh của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

(1) Hoạt động trên lớp:

- GV gợi ý HS chọn đối tượng;
- GV gợi ý HS quan sát đối tượng: *hình dáng, trạng thái, đặc điểm chính, xác định nguồn sáng (nếu có).*
- GV gợi ý HS có thể tham khảo các bước thể hiện trong SGK ở mục Nhận biết.

(2) Hoạt động tại nhà:

- GV giao nhiệm vụ cho HS: *Thể hiện một bức tranh diễn tả đồ vật hoặc nhóm đồ vật yêu thích bằng chất liệu chì hoặc than dựa theo những gì được hướng dẫn tại lớp.*
- GV hướng dẫn HS sau khi vẽ tay hoàn thiện tác phẩm mỹ thuật trên giấy vật lý ở nhà, các nhóm tiến hành sử dụng điện thoại thông minh chụp ảnh số hóa sắc nét bài vẽ. HS tiến hành vận dụng linh hoạt giải pháp công nghệ kỹ thuật số phù hợp, phối hợp các phần mềm số và ứng dụng vẽ thiết kế mỹ thuật đa dạng (như Canva hoặc ibis Paint X) để sửa đổi, cải tiến lồng ghép bức tranh đơn sắc vào các phong nền maket catalogue đồ họa mỹ thuật, đồng bộ gửi dữ liệu lên thư mục dùng chung trực tuyến phục vụ nộp bài chấm điểm.

Bước 2: HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS lựa chọn đối tượng, quan sát đối tượng: *hình dáng, trạng thái, đặc điểm chính, xác định nguồn sáng (nếu có).*
- HS ứng dụng phần mềm số đồ họa thiết kế máy tính thiết lập trang bìa nhãn mỹ thuật kỹ thuật số cho tệp tin ảnh nộp bài, đồng bộ hóa dữ liệu đám mây gọn gàng sạch nét.
- HS về nhà thể hiện một bức tranh diễn tả đồ vật hoặc nhóm đồ vật yêu thích bằng chất liệu chì hoặc than dựa theo những gì được hướng dẫn tại lớp.
- GV hướng dẫn, hỗ trợ HS (nếu cần thiết).

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động, thảo luận

HS báo cáo sản phẩm mỹ thuật vào tiết học sau.

Bước 4: Đánh giá kết quả, thực hiện nhiệm vụ học tập

- GV đánh giá, nhận xét, chuẩn kiến thức, kết thúc tiết học.

[5.1.NC1b: HS chọn và triển khai thành công giải pháp công nghệ kỹ thuật số khả thi (các ứng dụng, phần mềm vẽ đồ họa mỹ thuật chuyên dụng như Canva/ibis Paint X) để đáp ứng nhu cầu phác thảo thiết kế và xuất bản tệp tin điện tử mỹ thuật.

3.2.NC1a: Vận dụng kỹ năng sửa đổi, tích hợp nội dung ảnh số để hoàn thiện mục thiết kế đồ họa đa phương tiện cá nhân trực tuyến.

2.1.NC1a: Sử dụng công nghệ số kết nối internet để nộp bài và tương tác học tập.]

*** HƯỚNG DẪN VỀ NHÀ**

- Ôn lại nội dung kiến thức đã học về:

+ *Hiểu được thế nào là tranh tĩnh vật.*

+ *Sắp xếp thực hành vẽ một bức tranh tĩnh vật bằng những chất liệu chì hoặc than.*

- Hoàn thành các yêu cầu của GV trong tiết học.

- Đọc và tìm hiểu trước Nội dung Thiết kế thời trang - *Bài 1: Khái quát về thiết kế thời trang*